

FLEVOMONITOR 2010
Kwetsbare Groepen en Huiselijk Geweld

Annemieke Benschop & Dirk J. Korf
m.m.v. Bobby Steiner

Dit onderzoek is uitgevoerd door het Bonger Instituut voor Criminologie van de Universiteit van Amsterdam, in opdracht van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling van de Gemeente Almere, namens alle gemeenten in de provincie Flevoland.

Universiteit van Amsterdam
Bonger Instituut voor Criminologie
Postbus 1030
1000 BA Amsterdam
www.bonger.nl
Tel : 020 525 3918
E-mail : bonger-fdr@uva.nl

Gemeente Almere
Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
Postbus 200
1300 AE Almere
www.almere.nl
Tel : 036 527 7000
E-mail : dmosecretariaat@almere.nl

Uitgave: Rozenberg Publishers (www.rozenbergps.com)

Benschop A. & Korf D.J. (2011) *Flevomonitor 2010. Kwetsbare Groepen en Huiselijk Geweld*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

ISBN 978 90 361 0251 3

Trefwoorden: Flevoland, verslaving, dak- en thuisloosheid, huiselijk geweld.

© 2011, de auteurs

1 SAMENVATTING

De Flevomonitor focust op de thema's verslaving, dak- en thuisloosheid en huiselijk geweld in de provincie Flevoland. Sinds 2005 wordt jaarlijks cijfermateriaal verzameld en geanalyseerd van instanties die zich bezighouden met deze thematiek. In deze zesde jaargang is, in het kader van huiselijk geweld, extra aandacht besteed aan ouderenmishandeling.

Kerncijfers 2010

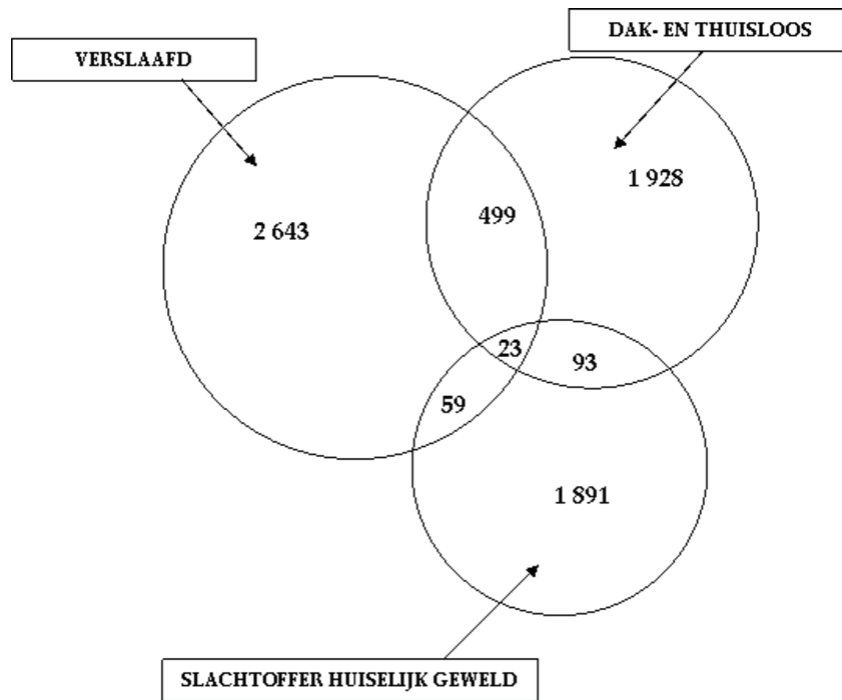
Dit rapport is gebaseerd op gegevens van 17 instanties, waaronder verslavingszorg, maatschappelijke opvang, geestelijke gezondheidszorg, maatschappelijk werk en politie/justitie. Deze instanties hanteren natuurlijk niet allemaal hetzelfde registratiesysteem en ook het soort gegevens dat wordt vastgelegd loopt uiteen. Om binnen de geleverde databestanden verslaafden, dak- en thuislozen en slachtoffers van huiselijk geweld te kunnen identificeren moeten deze personen om te beginnen contact hebben gehad met een deelnemende instantie. Vervolgens moet de problematiek bij die instantie worden opgemerkt, vastgelegd zijn in het registratiesysteem en daar voor de Flevomonitor ook weer uit geselecteerd zijn. De cijfers in de Flevomonitor gaan dan ook uitsluitend over **geregistreerde** verslaafden, dak- en thuislozen en slachtoffers van huiselijk geweld. De registratiegegevens zijn geanonimiseerd, maar wel zodanig versleuteld dat koppeling op individueel niveau mogelijk is. Daardoor is het mogelijk te corrigeren voor dubbeltellingen: personen die in 2010 meermaals bij eenzelfde instantie en/of bij meerdere instanties voorkomen.

In totaal bevatten de registraties van de deelnemende instanties gegevens van 3 224 unieke verslaafden, 2 543 unieke dak- en thuislozen en 2 066 unieke slachtoffers van huiselijk geweld. De meeste personen vallen binnen één thema, maar in 651 gevallen scoort iemand op twee thema's en 23 individuen scoren op alle drie de thema's. De overlap tussen de thema's bedraagt daarmee 10% op jaarbasis. Rekening houdend met deze overlap, zijn er in totaal **7 136 unieke personen** verslaafd, dak- en thuisloos en/of slachtoffer van huiselijk geweld.

3 224 unieke geregistreerde verslaafden

2 543 unieke geregistreerde dak- en thuislozen (incl. zwerfjongeren)

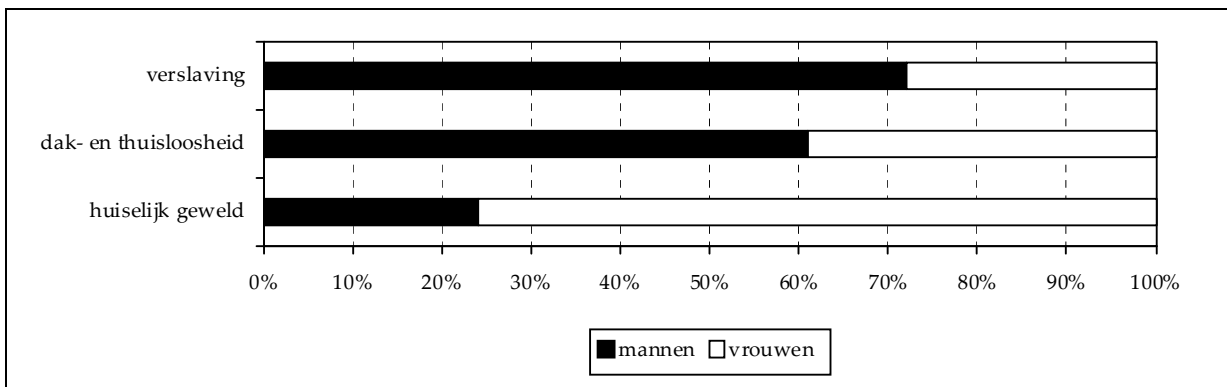
2 066 unieke geregistreerde slachtoffers van huiselijk geweld

Geslacht, leeftijd, etniciteit

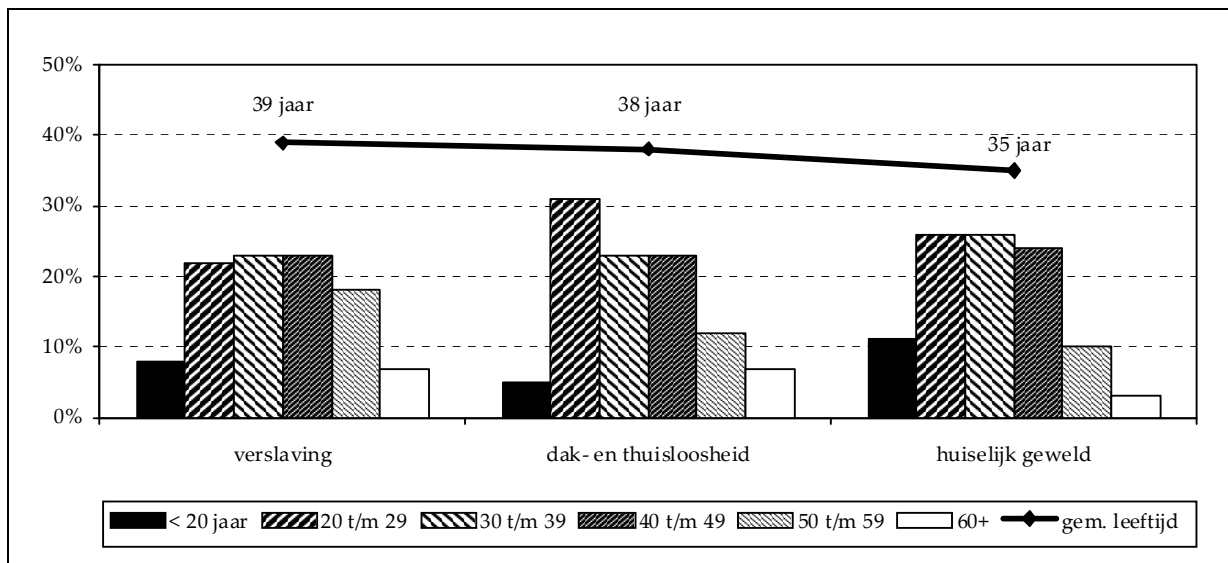
De verslaafden zijn in meerderheid **mannen** (72%), net als de dak- en thuislozen (61%). De slachtoffers van huiselijk geweld zijn daarentegen voornamelijk, maar zeker niet uitsluitend, vrouwen (76%).

Figuur 1.1 Geslacht

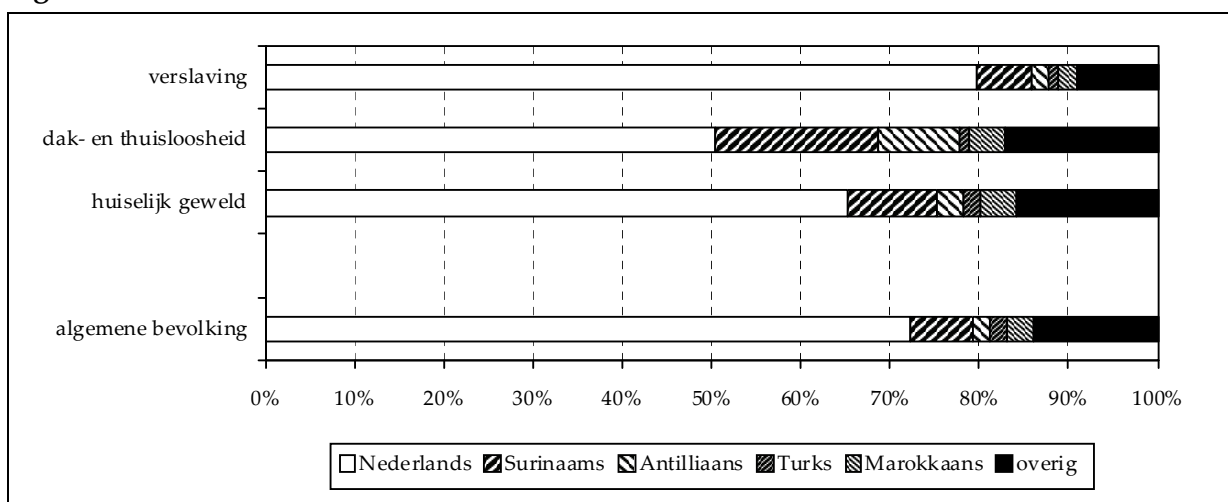
De gemiddelde **leeftijd** is het hoogst bij verslaafden (39 jaar), gevolgd door dak- en thuislozen (38 jaar) en slachtoffers van huiselijk geweld (35 jaar). Verhoudingsgewijs ten opzichte van de andere groepen zijn verslaafden vaker vijftigplussers, dak- en thuislozen vaker twintigers en slachtoffers van huiselijk geweld vaker jongeren beneden de 20 jaar (hoewel de meeste slachtoffers ouder zijn).

Figuur 1.2 Leeftijd

De verschillende instanties bepalen en registreren **etniciteit** op uiteenlopende manieren: op basis van het geboorteland van de persoon zelf, diens vader en/of moeder, nationaliteit of subjectieve etniciteit. Zo goed als mogelijk onderscheiden we autochtone Nederlanders, Surinamers, Antillianen, Turken, Marokkanen en overige allochtonen. Net als in de algemene bevolking van Flevoland, vormen autochtone Nederlanders binnen alle drie de thema's de grootste groep. Bij de verslaafden is hun aandeel het grootst (79%); bij de dak- en thuislozen het kleinst (50%). Vooral Surinamers zijn oververtegenwoordigd bij zowel dak- en thuislozen als slachtoffers van huiselijk geweld. Onder dak- en thuislozen komen ook relatief veel Antillianen voor.

Figuur 1.3 Etniciteit

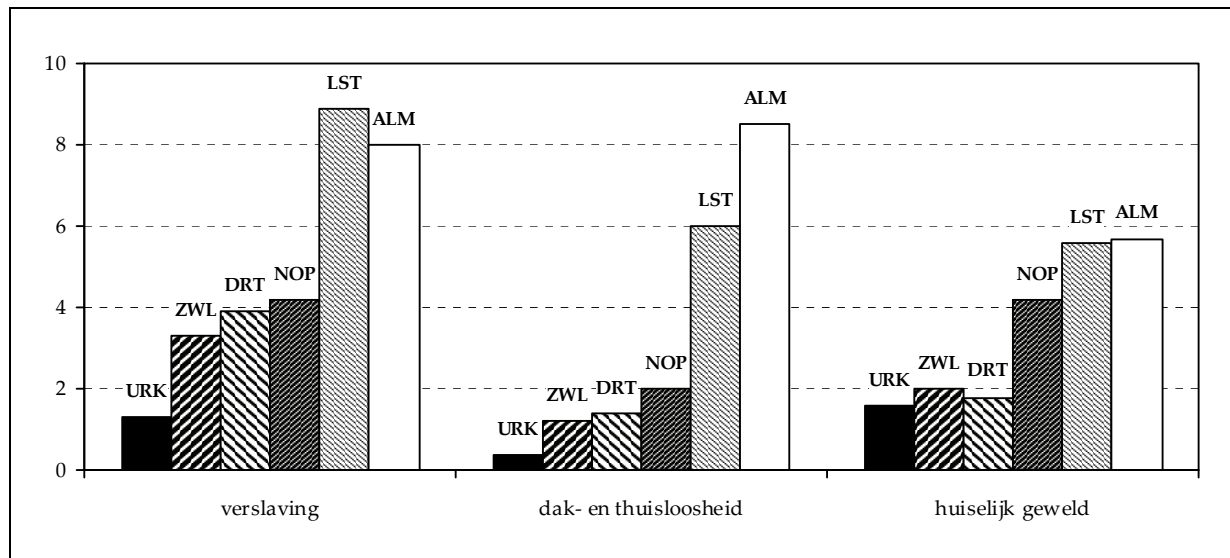

Gemeente

In absolute aantallen kent Almere verreweg de meeste geregistreeerde verslaafden, dak- en thuislozen en slachtoffers van huiselijk geweld. Dit is ook de grootste stad van de provincie; bijna de helft van de Flevolandse bevolking woont hier. Afgezet tegen het aantal inwoners heeft Almere ook relatief de grootste groep dak- en thuislozen, maar het aantal verslaafden is in Lelystad relatief het grootst. Wat betreft slachtoffers van huiselijk geweld ontlopen beide steden elkaar weinig.

Algemeen gesproken neemt met een groter inwonertal ook de omvang van kwetsbare groepen absoluut en relatief ten opzichte van de bevolking toe, totdat een plafond bereikt wordt en de groei afzwakt. In de gemeente Zeewolde lijken de kwetsbare groepen iets groter dan op basis van het inwonertal te verwachten valt.

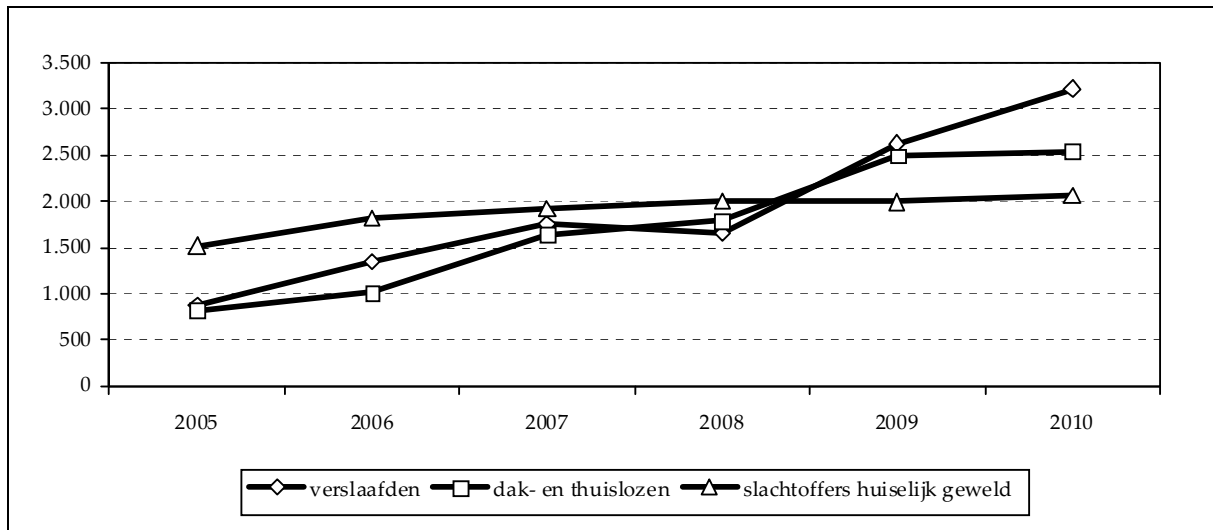
Figuur 1.4 Gemeente: aantallen per 1 000 inwoners

Trends en patronen

Sinds de Flevomonitor in 2005 van start ging is de gerapporteerde omvang van kwetsbare groepen fors toegenomen en ook in 2010 werden wederom veel grotere aantallen verslaafden en dak- en thuislozen geïdentificeerd in de registraties. Tot aan 2009 was dat vooral een gevolg van uitbreiding en verbetering van de aangeleverde gegevensbestanden. Tussen 2009 en 2010 zijn de cijfers wel te vergelijken. In die periode steeg het aantal geregistreeerde verslaafden met 23%, het aantal dak- en thuislozen (+2%) en slachtoffers van huiselijk geweld (+3%) lieten een lichte stijging zien.

Figuur 1.5 Aantallen per jaar

Ondanks de groei van de groep verslaafden, is het aantal harddrugverslaafden niet toegenomen. Het profiel van de verslaafden is wat betreft geslacht, leeftijd, etniciteit en woonplaats niet veranderd tussen 2009 en 2010. Bij de dak- en thuislozen nam het aantal feitelijk daklozen en zwerfjongeren af, terwijl de groep 'onbekende' daklozen (postadressen bij het Leger des Heils) fors toenam. De afname van het aantal zwerfjongeren is het gevolg van een wijziging in de definitie van zwerfjongeren (de leeftijdsgrens ging van 25 naar 23 jaar en begeleid en beschermd worden werden uitgesloten). Vergeleken met 2009, ligt in 2010 de gemiddelde leeftijd van dak- en thuislozen iets hoger en komt een groter deel uit Almere. Het profiel van slachtoffers van huiselijk geweld was in 2009 en 2010 vergelijkbaar.

Plegers huiselijk geweld

Binnen het thema huiselijk geweld focust de Flevomonitor op de slachtoffers, maar de registraties van de deelnemende instanties bevatten tevens gegevens van in totaal 959 unieke (verdachte) plegers van huiselijk geweld. Dit zijn vooral – maar niet uitsluitend – mannen (86%) met een gemiddelde leeftijd van 35 jaar. De meerderheid (60%) is autochtoon Nederlands, maar allochtonen zijn in verhouding tot de algemene bevolking oververtegenwoordigd. Hoe groter de gemeente, hoe groter het absolute en relatieve aantal geregistreerde plegers. Dit patroon geldt voor zowel plegers als slachtoffers van huiselijk geweld, maar het aantal slachtoffers ligt een stuk hoger.

De overlap met de drie hoofdthema's van deze monitor bedraagt 34%: bij 16% van de plegers is verslaving geregistreerd, bij 8% dak- en thuisloosheid en 15% van de plegers is tevens slachtoffer van huiselijk geweld.

Tussen 2009 en 2010 is het aantal geregistreerde plegers nagenoeg hetzelfde gebleven en ook hun profiel is nauwelijks veranderd.

Ouderenmishandeling

In een verdiepende studie naar het thema ouderenmishandeling zijn aanvullende data analyses uitgevoerd en zijn 55 dossiers van politie en hulpverlening bestudeerd. In de registratiegegevens van de Flevomonitor zijn over de periode 2008-2010 in totaal 95 slachtoffers van huiselijk geweld van 65 jaar of ouder geïdentificeerd. In de bestudeerde dossiers was ouderenmishandeling meestal lichamelijk en/of psychisch van aard. Plegers waren in de meeste gevallen partner of volwassen zoon of dochter, die opvallend vaak zelf met verslaving en/of psychische problemen kampten. Twee dossiers handelden over ontspoorde mantelzorg; mishandeling door professionele verzorgers in instellingen is niet aangetroffen.

Opbouw van dit rapport

In hoofdstuk 2 beschrijven we het doel en de aanpak van deze monitor en definiëren we enkele begrippen. In hoofdstuk 3 presenteren we de resultaten van 2010. We geven een overzicht van het totale bestand, bespreken de drie thema's die centraal staan in de monitor, gaan in op de overlap tussen verslaving, dak- en thuisloosheid en huiselijk geweld, en schetsen de situatie per gemeente. In hoofdstuk 4 gaan we in op mogelijke trends in de omvang en samenstelling van de groepen. In hoofdstuk 5 zijn de gegevens terug te vinden van (verdachte) plegers van huiselijk geweld. Hoofdstuk 6 bevat de resultaten van een verdiepende studie rondom het thema ouderenmishandeling. Tot slot staan in hoofdstuk 7 de meer gedetailleerde gegevens per deelnemende instantie.